

Le del Pavčkove poezije je tak. Drugi vsebinski in motivni segment je konkretnější in neposrednejši, bolj zavzujoč v identificiranju razmerij med ljudmi, konkretnje: med moškim in žensko. Tudi ta del poezije ostaja na ravni iskateljskega motivnega predznaka — iskanje identitete, stika, vezi, nasledstva, globine prepoznavanja v zupanju, poti do doživljajno-miselnih meja, ki so tudi moč in nemoč besede, občutja, vsakršne komunikacije.

Značilno za Pavčkovno prepoznavanje ljubezni med moškim in žensko ni predvsem v sprejemanju in registriranju lastnega skustva, bolj se, se zdi, prepušča ugibanju, spraševanju, učenju, se pravi vlogi moškega v izkustveno šibkejšem in morda zaradi tega podrejenem položaju. Od tu nekateri tabuji, mimobežnosti, nesporazumi, molk: »imela si prstan in dva otroka / zdaj imaš samo še to pesem ki je ne boš nikoli prebrala«. Nezmožnost stvarnega, zrelega ljubezenskega razmerja sili moškega, da »pomika« ljubezenski objekt v območje namišljenega, bolj poimenovanega, zapredenega v okrasno eksotični »modri nil«, ritual in metafiziko predvidene popolnosti.

Ne moremo mimo motiva minevanja v Pavčkovi poeziji, konkretnje, smrti. Prvič zariše avtor (urednik) njen privid že v motu: Z vsakim sončnim zatonom, / v vsaki večerni zarji / lepota premaga smrt.« Dobro, tu je smrt neosebna. V pesmi Boš boginja ljubezni beremo tudi verze »/ ... / mene ne bo / od naju / od tebe / od sebe / vzlem sem slovo.« V pesmi Taranta Bobu so polkrepko natisnjeni verzi »/ ... / na dan, ko umiramo, / pride veter, / da bi nas pometal s sveta / in zbrisal / sledove / naših korakov / ... /«. Trije odseki, lahko bi jih našli več, trije nivoji — narava, osebno-doživljajski, življenjsko spoznavni.

In naposled se je v Pavčkovi poeziji zarisala tema pesniškega ustvarjanja. »Jaz čutim verze! Jaz čutim verze!«,

kot bi pel Kosovel. »Vsak verz ima / nosilnost železne traverze, / mogočno trdnost betona, / Rušilno moč ekrazita! / Z elektriko vsaka je črka nabita. / Besede so kot razbeljeno jeklo. / Verzi želijo, da bi te opeklo! / Vsak verz ima / v sebi milijone eritrocitov, / roke, krvave od boja, / vonj po bencinu, dih stroja, / neskončnost obstoja!« To je brez dvoma že znana poetika, a nova v času splošno razširjenega priseganja na ničnost besednega sporočila, pesniškega pa še prav posebej. »Pesem je srce, če ga imaš«, pravi Marko Pavček. Od tu je možna le še »pot navzdol« — v balado (Popoldne gremo na sprehod), punkovsko obešenjaško grotesko (Punk song, Oj Neretvo), v »nič« in »vse«, v »popolnost«, (Z vsako pesmijo me je manj).

Identifikacija med lepoto in bivanjem je pri Marku Pavčku sorodna Kosovelu in Balantiču, obeh mladih pesnikov, le da ima poezija slednjih, zlasti prvega, razvojni pomen, pri našem pesniku bolj osebni in v kontekstu časa, recimo, nepričakovan. V nekaterih pesmih, zlasti zadnji, kot najbolj ekspresivni, in v Biseru, ki se v vinu ljubezni ne stopi — kot najbolj življenjsko in pesniško zreli, bo Pavček ostal kot opazen pesnik čiste notranje vsebine, v rahločutni membrani, ki jo lahko natrga sleherni veter, vendar šele potem, ko je zgrajena.

VINKO MÖDERNDORFER, MAH

Poezija Vinka Möderndorferja v zbirki Mah že na prvi pogled ni taka, da bi se kaj dosti oddaljila od »narravnega jezika« in si ustvarila lastni, sekundarni model sveta; v svojem spoznavnem aktu ostaja naslonjena na tradicijo, konvencijo in že doseženo. Pre-

(* Vinko Möderndorfer, Mah, Cankarjeva založba, Ljubljana 1981, opremila Ana Sviligoj, str. 79)

malo je v njej moči, da bi se prebila do avtentične ikonografije in estetske informacije, povedano preprosteje: premalo je v njej presenetljivega, novega, nepričakovanega, tako v odnosu do bralčeve skušnje kot do poetičnega spomina samega (zgodovine poezije).

Uvod v zbirko, teksti pred tremi cikli, napovedujejo motive samote, pesništva kot ljubezenskega posredništva in vesoljnosti narave, morda bi jih imeli za motto, vendar nimajo z ostalim delom zbirke izrazitejše vsebinske zveze, zato učinkujejo izločeni iz ciklov tuje, kompozicijsko nelogično, in bi potemtakem bilo bolje, ko bi jih v knjigi ne bilo.

Osrednja tema Zapisov prvega cikla Mahu je ljubezen; še krhka v svoji platonični viziji zaresnega odnosa med moškim in žensko, v predvidljivosti optimističnih stanj in odnosov; dobrote, sreče, bližine, varnosti, zaupanja; domala brez strasti, globine zavezujoče in prežemajoče ostrine razmerja, onkraj idilike in tudi resignacije. To je še mladeniško občutje možnih ravnovesij v svetu, v odnosu do ženske in narave; v njihovi soodvisnosti, v iskanju slutenih praodnosov, prvinskosti v razmerju človek-narava. Ljubezenska tema ostaja v Mahu znotraj konvencionalnega prehoda od prvega zarisa, zavedanja čustva in intencije h konkretizaciji in individualizaciji, k poglobitvi razmerja v novih spoznavnih in doživljajskih legah. Ta prehod — in prav »prehodnost« je temeljna značilnost Zapisov — omogoča poeziji Vinka Möderndorferja, da ostaja v na videz naivni in infantilni stopnji zavedanja sveta; refleksije in avtorefleksije; še v zaupanju in veri, a hkrati že v bojzani znanju, še z željo, a tudi z odpovedjo. Model sveta ne zmore avtonomne, izrazitejše postavitve: »kako dež lije / saj bo vse poti zalilo / kako sonce sije / saj bo zemljo izsušilo / kako sem sam / ta dan / naj pada dež / naj sonce sije / v mrtvo dušo pločevine« (34).

Zapisi o stari mami, drugi cikel v Mahu, prinašajo nenavaden pesniški motiv, tako v sodobni slovenski poeziji kot v njeni celotni zgodovini — ljubezen do stare mame; nenavadno občutljiva skrb in navezanost, opazovanje njene plemenite vzvišenosti nad minulim, doživetim, globino spomina; občudovanje njene stoične držbe, modrosti, človeške dobrote. Nad šestimi zapisi bdi smrt.

Preostali del cikla se vsebinsko navezuje na prvega; ljubezen dobiva izrazitejše, osebno izkustvene podtone, dimenzijo zavezanosti; s tem pa ji je odvzeta možnost poetične zakritosti v novih poimenovanjih. Sicer pa to ne velja le za ljubezen; tudi za vse drugo: vse je že odkrito, zapisano, poimenovano, kot ugotavlja avtor v pesmi Očetu sem rekel. Izhod je v prozaizaciji, pripovedi, v analogijah, antropomorfizaciji, paralelizmih.

Zapisi o gozdu, zadnji cikel, sklenejo tisti nastavek vezi med človekom in naravo, ki smo ga prepoznavali v Möderndorferjevi poeziji že prej. To je čista, prvinska zavezanost, prisluh rasti, bivanju, iz sebe in v sebi; to je tudi kot v Disneyevi risanki skonstruirana čarobna popolnost doživljanja in občutenja.

Vinko Möderndorfer predvsem preseneča s svojo čustveno in doživljajsko iskrenostjo, čistostjo; njegova poezija gradi svet mimo vseh pravil realitet; iz njih si sposoja elemente, ki jih sicer pozna, a ne priznava kot sestavine realnosti, kot njene zakonitosti. To hoteno zanikanje daje avtorju možnosti nove postavitve že opisanih odnosov; sam ne ve oziroma »noče vedeti« za »pravi« model sveta. Zato pa ve zanj bralec in ga primerja s takim, kot ga aktualizira Möderndorferjeva poezija. Tudi v tem se kaže neke vrste »prehod«; vedenje o svetu in poizkus njegovega zanikanja in nadomestila z lastnim, individualnim.